

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การเปลี่ยนแปลงสังคมจากยุคอุตสาหกรรม เข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิต เพื่อให้อยู่ในสังคมปัจจุบันได้ นอกจากนี้กระแสยุคโลกาภิวัตน์ ที่ทำประเทศให้เป็นสากล ทำให้คนไทยต้องแข่งขันกับคนในสังคมโลกมากขึ้น จึงต้องเพิ่มสมรรถภาพของคนไทยให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองที่ต้องอาศัยพื้นฐานที่สำคัญ คือ การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักนำความรู้ที่สร้างขึ้น ไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำจันนัง (2544 : 5 - 6) ได้กล่าวถึงทิศทางการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ต้องสอนเด็กให้คิดเป็น เพื่อให้รู้จักคิดในการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร เลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและมีประโยชน์สูงสุดกับตนเอง ซึ่งการคิดเป็นนามธรรมที่มีลักษณะซับซ้อนไม่สามารถมองเห็นหรือสังเกตได้ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสมองของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และเป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ ซึ่งมีศักยภาพสูง ทั้งยังเป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์โลก รวมทั้งยังเป็นการคิด ที่มีลำดับขั้นตอนที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามความคิด กระบวนการคิดที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น กระบวนการคิดตัดสินใจ กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระบวนการคิดไตร่ตรอง กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่สำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ เนื่องจากเป็นกระบวนการคิดที่มีเป้าหมาย เพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูลหลักฐานและเหตุผลมาอย่างรอบคอบแล้ว ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการคิดและการสอนคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูง ซึ่งทั่วโลกได้หันมาเน้นเรื่องของการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านสติปัญญาจะได้รับความเอาใจใส่อย่างสูงสุด เพราะเห็นผลเด่นชัดและได้รับการยอมรับมากกว่า และนโยบายการปฏิรูปการศึกษา จึงเน้นการพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องพัฒนากันอย่างจริงจัง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 37) ได้นำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งมีพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่รับพระราชทานรางวัล เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พุทธศักราช 2522 กล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาวิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอจำเป็นต้องมีการศึกษาด้านความคิด ด้านจิตใจ และด้าน

ความประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนขัดเกลาให้มีความรู้ ความคิด มีเหตุผล รู้จักรับผิดชอบ และรู้จักตัดสินใจตามทางที่ถูกต้องเป็นธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 12 - 15) มาตรา 23 กำหนดว่าในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านคุณภาพ ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านบูรณาการ โดยเฉพาะด้านความรู้ เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 ข้อ 2 ระบุว่าสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาส่วน ข้อ 3 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2549) (สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบ. 2549 ค : 10 - 11) ได้กำหนดหลักการที่สำคัญๆ ดังนี้ เป็นการศึกษาสำหรับผู้พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ มุ่งให้ผู้เรียน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้เรียนปฏิบัติจริง สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง และได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเป็น 2 กลุ่มหมวดวิชา คือ กลุ่มหมวดวิชาพื้นฐาน ประกอบด้วย หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาคณิตศาสตร์ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ และกลุ่มหมวดวิชาประสบการณ์ ประกอบด้วยหมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 หมวดวิชาพัฒนาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มหมวดวิชาประสบการณ์ สาระพัฒนาสังคมและชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มสาระ 5 กลุ่มสาระ คือ สาระการเรียนรู้ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และ สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ยังได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ 3 ด้าน โดยเฉพาะด้านทักษะและกระบวนการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ทักษะทางวิชาการ เป็นทักษะความสามารถในการคิดและการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งได้แนะนำทักษะการสอนคิดอย่างมีวิจรรณญาณ การจัดระบบข้อมูล ศึกษาค้นคว้า การตีความ วิเคราะห์ สรุป ประเมิน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนอย่างมีวิจรรณญาณดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของทักษะย่อย และกระบวนการคิดอย่างมีวิจรรณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ มูลคำ (2549 : 25) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณไว้ 14 ทักษะ คือ ตรวจสอบ ใฝ่รู้ ทำให้กระฉับ กระฉวย ให้เหตุผล ขอมรับความคิดเห็น

ของผู้อื่น วิเคราะห์ รอบคอบ แจกแจงข้อสรุป เปรียบเทียบ ตั้งสมมติฐาน ทำนายคาดการณ์ประเมิน และสังเคราะห์

ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดที่จะส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่เสนอแนะไว้ในคู่มือการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 200) ซึ่งมีหลายแนวทางด้วยกัน คือ การจัดการเรียนการสอน ที่มีความหมาย การสอนที่บูรณาการ การสอนเน้นการพัฒนา การสอนที่ท้าทายและการสอนที่เน้นการปฏิบัติ

ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวปรากฏว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ เมื่อให้ศึกษาข่าวกรณีศึกษาแล้ว ไม่สามารถใช้ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดไม่เป็นระบบ และแก้ปัญหาไม่ได้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนไม่ผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา. 2551 : 1 - 3) นอกจากนี้ยังมีการรายงานผลการวิจัยการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ คะแนนเต็ม 50 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 23.62 (สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2549 ข : 252) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด คะแนนเต็ม 50 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 22.41 และจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 - 2548 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน. 2550 : 67 - 84) พบว่า ผู้เรียนไม่ได้มาตรฐาน ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ จากผลการประเมินดังกล่าว แสดงว่าผลการเรียนของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระพัฒนาสังคมและชุมชน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเขาชะเมา ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ เฉลี่ยร้อยละ 75 ปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสศรี ศรีรัตนวิบูลย์ (2548 : 2) ที่มีปัญหาในเรื่องผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนโรงเรียนสมาคมสตรีไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ผลความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นร้อยละ 8 แสดงว่านักเรียนคิดไม่เป็น คิดไม่ถูกทาง ซึ่งผู้วิจัยปัญหาดังกล่าวใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถพัฒนาสร้างเสริมการคิดได้ดีขึ้น โดยการจัดรูปแบบการสอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือแบบคิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนงานวิจัยของสำรวย จันทะภา (2550 : 2) ที่มีปัญหาในเรื่อง การอ่านข้อความ บทความ ข่าว การนำข้อมูลมาตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ซึ่งทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขาดความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้วิจัยปัญหาดังกล่าวใช้วิธีสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ทั้งยังทำให้มี

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ดีในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งงานวิจัยของรุ่งสุรีย์ ศรีสุวะ (2551 : 1 - 3) ที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนมักใช้วิธีการบรรยายและท่องจำเป็นส่วนมาก ขาดการส่งเสริมกระบวนการคิดทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขาดความสามารถในการคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ซึ่งผู้วิจัยปัญหาดังกล่าวใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มาฝึกทักษะ 3 ทักษะ คือ ทักษะการจำแนก ทักษะการจัดกลุ่ม และทักษะการวิเคราะห์ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และนักเรียนที่ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีความสามารถในการคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบดีขึ้นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และงานวิจัยของฉนทชัย ชนะกุล (2551 : 1 - 2) ที่มีปัญหาในเรื่องเนื้อหาของการเรียนขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน การสอนแบบบรรยายทำให้ผู้เรียนรู้สึกวุ่นวายเนื้อหาที่เรียน เป็นเรื่องไกลตัวผู้เรียนทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งผู้วิจัยปัญหาดังกล่าวใช้การสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ โดยให้ผู้เรียนนำปัญหาเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ทำให้นักเรียนที่ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากความสำคัญของปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และจากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่นำกระบวนการเผชิญสถานการณ์ของสุมน อมรวิวัฒน์ (2542 : 42 - 160) มาพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเนื่องจากมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ การประเมินค่า และประโยชน์ การเลือกและตัดสินใจ และการปฏิบัติ ซึ่งแต่ละขั้นตอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการใฝ่รู้ การรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริง ใช้เหตุผลมาประกอบการตัดสินใจ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะลักษณะเด่นของกิจกรรมนี้คือ เน้นการปฏิบัติจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชนของผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชน

ประโยชน์ของการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคมและชุมชน ของผู้เรียนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จะใช้เป็นแนวทางให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของผู้เรียนในการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักวิเคราะห์ ไตร่ตรอง คิดหาเหตุผล คิดให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง จำนวน 91 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลห้วยทับมอญ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ในศูนย์การเรียนชุมชนตำบลห้วยทับมอญ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา จนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ ขั้นตอนที่ 2 การประเมินค่าและประโยชน์ ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและตัดสินใจ และขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดอย่างละเอียด รอบคอบ สมเหตุสมผล มีการถ่วงถ่วงและไตร่ตรองถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้น ให้มีเหตุผลมากเพียงพอ ที่จะนำไปสู่ การตัดสินใจ หรือแก้ปัญหา นั้น ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณสมบัติของบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

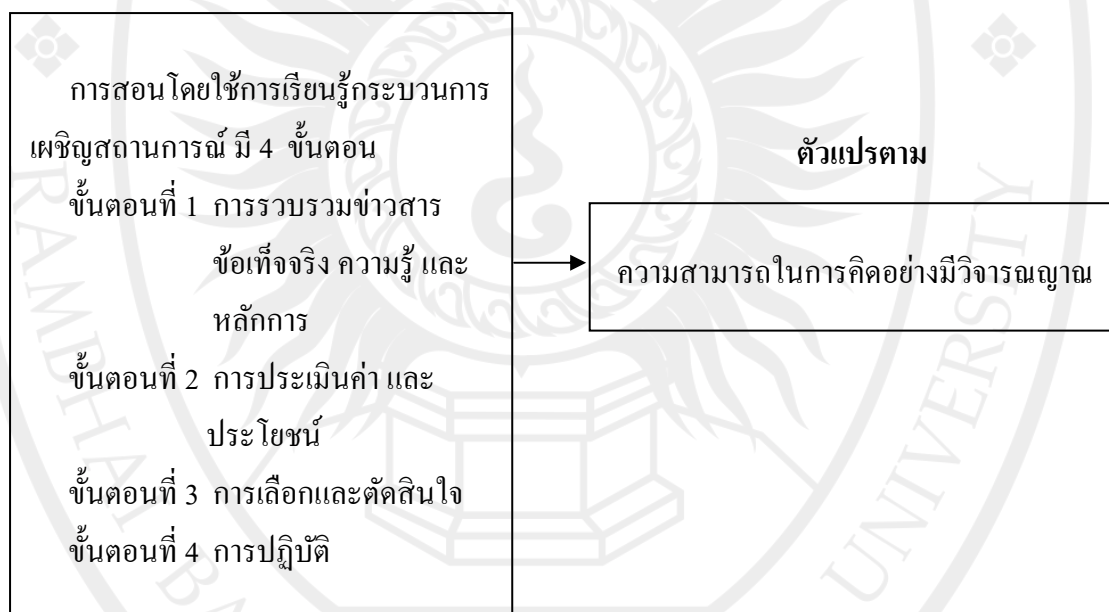
การวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การวัดความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะของความสามารถที่ประกอบด้วย 14 ทักษะ คือ ตรวจสอบ ใฝ่รู้ ทำให้กระจ่าง จัดระบบ ให้เหตุผล ขอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น วิเคราะห์ รอบคอบ แจกแจงข้อสรุป เปรียบเทียบ ตั้งสมมติฐาน ทำนาย/คาดการณ์ ประเมิน และสังเคราะห์

สาระพัฒนาสังคมและชุมชน หมายถึง วิชาหนึ่งในกลุ่มหมวดวิชาประสบการณ์ที่ใช้ ในการจัดการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโดยยึดถือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อสำเร็จ การศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการเผชิญสถานการณ์ของสมน อมรวิวัฒน์ (2542 : 45 - 55) ซึ่งประกอบด้วย การเผชิญ การผจญ การผสมผสาน และการเผชิญปัญหา โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ ขั้นตอนที่ 2 การประเมินค่าและประโยชน์ ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติ ผู้วิจัยนำมาใช้จัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในสาระพัฒนาสังคม และชุมชนของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาชะเมา โดยนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ สาระพัฒนาสังคมและชุมชน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้